

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/archiwum/118315,Stefania-i-Jan-Buchalowie-Sprawiedliwi-ktorzy-uradowali-Romana-Polanskiego.html>
01.03.2026, 01:31

Stefania i Jan Buchałowie – Sprawiedliwi, którzy uratowali Romana Polańskiego

13.10.2024

W czasie II wojny światowej rodzina Buchałów ukrywała w swoim gospodarstwie żydowskiego chłopca, który uciekł z krakowskiego getta. Prawdopodobnie gdyby nie poświęcenie i odwaga Buchałów, świat mógłby nie usłyszeć o Romanie Polańskim. Chłopiec, którego ukrywali, po wojnie stał się jednym z najbardziej cenionych reżyserów. Stefania i Jan Buchałowie zostali uhonorowani medalami Sprawiedliwy wśród Narodów Świata.

Reżyser wielokrotnie nagradzanego filmu „Pianista”, podobnie jak jego główny bohater Władysław Szpilman, w czasie wojny stracił najbliższych. Matka oraz babka Romana Polańskiego zginęły w Auschwitz. On zaś, mając zaledwie 10 lat, z pomocą ojca uciekł z krakowskiego getta w 1943 roku.

Swoje kosztowności ojciec Romana Mojżesz Liebling przeznaczył na zapewnienie bezpiecznego schronienia swojemu synowi. Sam zaś trafił do obozu Mauthausen-Gusen, w którym udało mu się przeżyć i doczekać wolności. Jego synem przez pewien czas opiekowały się dwie krakowskie rodziny, aż w końcu latem 1943 roku Roman trafił pod opiekę Buchałów.

Była to wieloosobowa, uboga, bardzo prosta rodzina. Ich gospodarstwo znajdowało się we wsi Wysoka, położonej w odległości 30,km od Krakowa. Warunki, jakie tam panowały, znany reżyser opisał w swojej autobiografii: *Jałówka, gnojowisko, ludzkie ekskrementy i nasze własne niedomyte ciała powodowały unoszenie się straszego smrodu. Nigdy poważnie w Wysokiej nie chorowałem, choć nogi miałem stale we wrzodach, ciało pokąsane przez owady i regularnie odwszawiano mnie naftą. Nasze skromne mycie odbywało się w oborze. Chodziłem tam z dzbankiem i miednicą, bacząc by nikt nie widział mnie nago: w Polsce obrzezani byli tylko Żydzi.*

Czas spędzony w Wysokiej trudno zaliczyć do sielankowych. Buchałowie byli tak ubodzy, że ledwo byli w stanie wykarmić rodzinę oraz ukrywającego się chłopca. Mimo ciężkiej sytuacji nigdy nie zrezygnowali z zapewnienia mu opieki.

Jan Buchała był szewcem. Życie w gospodarstwie zaś, zdaniem Polańskiego, koncentrowało się wokół gospodyni, Stefanii – *silnej i energicznej, choć wychudłej kobiety, której chusta zawiązana na głowie była równie nieodłącznym atrybutem, co szczerbaty uśmiech.*

Rodzina Buchałów ryzykowała życie, ukrywając żydowskiego chłopca. W swoich wspomnieniach Roman Polański opisuje m.in. dramatyczne zdarzenia, które mogłyby doprowadzić do tragedii. Pewnego razu celował do niego i strzelił niemiecki żołnierz. Innym razem Buchałowie ocali go, ukrywając w sąsiednim gospodarstwie w trakcie przeprowadzanego we wsi spisu ludności. Roman Polański w Wysokiej spędził ponad rok. Jesienią 1944 opuścił wieś i powrócił do Krakowa.

Po wojnie Polański bezskutecznie próbował odnaleźć w Wysokiej rodzinę, której zawdzięczał

przetrwanie. Dopiero dzięki pomocy osób zaangażowanych w powstanie filmu dokumentalnego „Polański, Horowitz” udało się dotrzeć do wnuka Stefanii i Jana Buchałów – Stanisława, który teraz w imieniu bohaterów odebrał tytuł Sprawiedliwych wśród Narodów Świata.

Tytuły i medale Sprawiedliwy wśród Narodów Świata przyznaje Instytut Yad Vashem tym osobom, które w czasie wojny bezinteresownie, często ryzykując życiem, niosły pomoc Żydom. Polacy stanowią najliczniejszą grupę odznaczonych tym zaszczytnym tytułem (obecnie ponad 7 tys., 25,6 proc. wszystkich uhonorowanych na świecie.) W ciągu ostatniego roku liczba Polaków posiadających ten tytuł wzrosła o 120 osób. Polacy stanowią najliczniejszą grupę narodowościową na 51 krajów świata.

Wśród nich znajdują się również przedstawiciele innych chłopskich rodzin, które podobnie jak Buchałowie ukrywały w swoich gospodarstwach Żydów. Rodziny Ulmów czy Baranków za swoje poświęcenie poniosły śmierć z rąk niemieckich okupantów. Liczba uratowanych Żydów na terenach polskich podczas II WŚ wynosi kilkadziesiąt tysięcy. Liczba Polaków, którzy stracili życie za ratowanie Żydów – około tysiąca.

Oprócz przykładów niezwykłego poświęcenia Polaków dla ratowania Żydów, zdarzały się również przypadki mordów, szantażu czy wydawania Żydów Niemcom.

Odznaczenie Jana i Stefanii Buchałów tytułem Sprawiedliwych wśród Narodów Świata przypadło w 79 rocznicę rozporządzenia Generalnego Gubernatora Hansa Franka, dotyczącego wprowadzenia kary śmierci dla Żydów, którzy opuścili teren getta, oraz dla Polaków pomagających i urywających Żydów.

Podczas II wojny światowej uratowano na terenach polskich kilkadziesiąt tysięcy Żydów. Za ratowanie żydowskich współobywateli życie straciło około tysiąca Polaków.

Jarosław Szarek: Za pomoc Żydom groziła kara śmierci

Polacy ratujący Żydów pod okupacją niemiecką – wybrane publikacje IPN

Wkrótce w sprzedaży

Relacje o pomocy
udzielanej Żydom przez Polaków
w latach 1939–1945

Polecamy

Relacje o pomocy udzielanej Żydom przez Polaków w latach 1939–1945

Lublin
IPN

1 DYSTRYKT WARSZAWSKI
GENERALNEGO GUBERNATORSTWA

Relacje o pomocy udzielanej Żydom przez Polaków w latach 1939–1945

Lublin
IPN

2

DYSTRYKT KRAKOWSKI
GENERALNEGO GUBERNATORSTWA

Relacje o pomocy udzielanej Żydom przez Polaków w latach 1939–1945. Tom 2: Dystrykt
krakowski Generalnego Gubernatorstwa, wybór i opracowanie Sebastian
Piątkowski, Lublin-Warszawa 2020

Relacje o pomocy udzielanej Żydom przez Polaków w latach 1939–1945

Lublin
IPN

3

DYSTRYKT LUBELSKI
GENERALNEGO GUBERNATORSTWA

Relacje o pomocy udzielanej Żydom przez Polaków w latach 1939–1945. Tom 3: Dystrykt lubelski
Generalnego Gubernatorstwa, wybór i opracowanie Sebastian Piątkowski, Lublin-Warszawa 2020

REPRESJE

ZA POMOC ŻYDOM
NA OKUPOWANYCH
ZIEMIACH POLSKICH

W CZASIE II WOJNY ŚWIATOWEJ

TOM I

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

*Represje za pomoc Żydom na okupowanych ziemiach polskich w czasie II wojny światowej, red.
Martyna Grądzka-Rejak, Aleksandra Namysło, Warszawa 2019*

**REJESTR FAKTÓW REPRESJI NA OBYWATELACH
POLSKICH ZA POMOC LUDNOŚCI ŻYDOWSKIEJ
W OKRESIE II WOJNY ŚWIATOWEJ**

**Instytut
Studiów
Strategicznych**

[*Rejestr faktów represji na obywatelach polskich za pomoc ludności żydowskiej w okresie II wojny światowej*](#)

THE HOLOCAUST AND POLISH-JEWISH RELATIONS

SELECTED ISSUES

The Holocaust and Polish-Jewish Relations. Selected Issues, red. Martyna Grądzka-Rejak, Adam Sitarek, Warszawa 2018

► [Polecamy artykuły na temat Polaków ratujących Żydów na portalu IPN przystanekhistoria.pl](#)

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

